

Aplikace matematiky

Josef Polák

K významnému životnímu jubileu prof. D. Mayera

Aplikace matematiky, Vol. 35 (1990), No. 6, 502--503

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/104434>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1990

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

K VÝZNAMNÉMU ŽIVOTNÍMU JUBILEU PROF. D. MAYERA

8. srpna 1990 se v plné duševní svěžesti dožívá šedesátí let prof. Ing. Daniel Mayer, DrSc., přední odborník v teoretické elektrotechnice, profesor Vysoké školy strojní a elektrotechnické v Plzni.

Jubilant prožil šťastné mládí ve svém rodném městě Plzni v rodinném prostředí, které mělo velmi příznivý vliv na rozvoj jeho tvořivých schopností a probuzení celoživotního zájmu o elektrotechniku. Otec jubilanta byl vedoucím konstruktérem hydroalternátorů v elektrotechnické továrně Škoda Plzeň a zůstal v paměti svých spolupracovníků jako vynikající odborník a veskrze dobrý člověk. Při středoškolském studiu D. Mayera na průmyslové škole elektrotechnické v Plzni se záhy projevil základní povahové rysy: záliba v teoretickém myšlení, láska k elektrotechnice a bezvýhradná ochota věnovat své práci veškeré síly. Proto velmi úspěšně absolvoval elektrotechnickou fakultu ČVUT v Praze (1948—1952) a poté řádnou vědeckou aspiranturu (1952—1956), v níž se zaměřil na obory teoretické elektrotechniky a teorie elektrických strojů. V této době byl odborně silně ovlivněn svými učiteli profesory ČVUT Zdeňkem Trnkou, Janem Baštou a Jaroslavem Kučerou. Tématem vědecké aspirantury D. Mayera byly matematické metody v teoretické elektrotechnice, zabýval se významnými problémy z teorie elektrických strojů, zejména vyšetřováním sil působících na čela vinutí synchronních strojů (téma kandidátské disertace) a aplikacemi maticového i tenzorového počtu v elektrotechnice. V letech 1956—1961 působil jako odborný asistent na elektrotechnické fakultě VŠSE v Plzni a po habilitaci v r. 1959 byl od r. 1961 ustanoven na této fakultě docentem. V těchto letech se začal výrazně specializovat v oboru teorie elektrických obvodů a v r. 1966 vydává v nakladatelství Academia Praha svou monografii „Analýza elektrických obvodů maticovým počtem“. V této své vědecké práci se věnoval zejména problémům topologie elektrických obvodů a rozvoje efektivních metod analýzy elektrických obvodů s využitím počítačů. Rozsáhlá je jeho publikační činnost v odborných časopisech a jeho články jsou citovány v naší i zahraniční literatuře. V roce

1968 byl jmenován vysokoškolským profesorem pro obor teoretická elektrotechnika, ale teprve v roce 1979 mu byla povolena obhajoba doktorské disertace (Dr.Sc.), jejímž předmětem byl soubor původních vědeckých prací z teorie elektrických obvodů. Je též autorem celostátní učebnice „Úvod do teorie elektrických obvodů“, jež vyšla v SNTL Praha v r. 1978 a ve 2. vyd. v r. 1983. Se spoluautorem J. Polákem vydává v r. 1983 v SNTL Praha učebnici „Metody řešení elektrických a magnetických polí“. Dále se začal věnovat problematice numerických metod řešení elektromagnetických polí a se spoluautorem B. Ulrychem vydává v SNTL Praha v r. 1988 knihu o diferenčních metodách řešení elektromagnetických polí s názvem „Základy numerického řešení elektrických a magnetických polí“. Ve své vědecké práci spolupracuje s řadou institucí a průmyslových podniků. Kromě uvedených čtyř knih je autorem nebo spoluautorem více než 120 vědeckých článků a napsal též několik statí z dějin vědy a zejména vývoje elektrotechniky. Byl školitelem řady aspirantů.

Na VŠSE v Plzni pracoval v různých společenských a akademických funkcích (proděkan a později prorektor), byl vedoucím katedry teoretické a experimentální elektrotechniky, členem vědeckých rad fakulty a školy. Po politických prověrkách v r. 1970 mu bylo zrušeno členství v KSČ a byl zbaven všech svých funkcí. Teprve v letošním roce svého životního jubilea se dožil rehabilitace.

Je dlouholetým aktivním členem redakční rady časopisu Aplikace matematiky, Elektrotechnického časopisu a sborníku Mínoštiny Západočeského kraje. Po řadu let byl místopředsedou Krajské mírové rady v Plzni a předsedou západočeské pobočky Společnosti pro dějiny věd a techniky při ČSAV.

Požádal jsem jubilanta o odpověď na několik otázek, které by mohly zajímat čtenáře Aplikací matematiky:

1. Řada tvých prací je na pomezí mezi teoretickou elektrotechnikou a matematikou. Jaký je tvůj názor na vztah mezi matematikou a jejími aplikacemi?

D. M.: „Těsné spojení matematiky s reálným světem bylo samozřejmostí v dobách kladení základů soudobé elektrotechniky, v době Maxwella, Stokese, Kelvina či Gausse. Později se však vytvořila propast mezi čistou a aplikovanou matematikou. Úspěchy v jejím překlenutí jsou spíše výjimečné (např. J. von Neumann). Myslím, že rozdílného přístupu v myšlení matematiků a techniků je třeba využívat k získání pohledu na technické problémy z různých úhlů a jejich řešení je třeba provádět týmově, přičemž tolerance a dobrá vůle ke spolupráci je nutnou podmínkou úspěchu.“

2. Teoretická elektrotechnika (teorie elektromagnetického pole a teorie elektrických obvodů) je již do značné míry uzavřená vědní disciplína. Domníváš se, že dojde ještě k dalšímu jejímu vývoji?

D. M.: „Zákony teoretické elektrotechniky byly v podstatě známy již na počátku našeho století. Naproti tomu metody řešení elektrotechnických problémů, jež z těchto zákonů vycházejí, jsou závislé na úrovni poznatků z matematické analýzy, lineární algebry, numerických metod i dalších matematických disciplín a též na rozvoji moderní výpočetní techniky i výrobních technologií. V souvislosti s jejich bouřlivým vývojem se domnívám, že během deseti let bude nutno obsah i metodiku teoretické elektrotechniky zcela přebudovat.“

3. Ve své činnosti jsi vždy spojoval vědeckou práci s pedagogickým působením. Jak tě která z obou těchto složek tvé práce uspokojuje?

D. M.: „Chůze po dosud nevyšlapaných cestách poznání je mi bližší. Avšak pedagogická komunikace s inteligentními a vědychtivými studenty je také činností zajímavou a mnohdy podnětnou pro vědeckou práci.“

Přeji prof. D. Mayerovi jménem svým i všech jeho spolupracovníků, aby takových studentů měl co nejvíce a aby ho provázela pohoda a pevné zdraví v dalších letech plodné vědecké práce.

Josef Polák